REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administrațiune Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
în Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lessner. Heinrich Schalek. A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. în Budapesta la A. V. Golberger, Ekstein Bernat. Iuliu Leopold (VII Erzsebet-körut).
Prețul inserțiunilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXXI.
Telefon: Nr. 226.

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate.
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
Administrațiunea, Piața mare târgul Inului Nr. 30. etagiu I. Pe un an 20 cor., pe șase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 261. | Brașov, Miercuri 26 Noemvrie (9 Decemvrie) | 1908.

După proclamarea statariului.

Revenind la cele spuse mai înainte cu privire la conflictul dintre Cehii și Germanii Boemiei, voim să aruncăm o privire asupra situațiunei cum se prezentă după proclamarea statariului în Praga.

Inăuntru că și în străinătate proclamarea statariului tocmai în ziua jubileului împărătesc a trebuit să facă o impresiune foarte nefavorabilă. Măsura aceasta mai mult decât drastică, mai ales în împrejurările date, și-a ajuns de-ocamdată scopul. Dela 2 Decemvrie încoace domnește liniște în Praga, așa că a început deja să se vorbească de încetarea statariului. De odată cu el s'a fost oprit și purtarea culorilor și însemnelor diferitelor reuniuni, care interzicere se crede că a fost îndreptată mai cu samă în contra studenților germani, cărora le a plăcut așa de mult a demonstra cu culorile și însemnele societăților lor studențești

Firește că escesele din Praga au fost discutate îndată în parlamentul din Viena, unde cele două tabere au luat poziție una contra celeilalte, căutând să justifice fiecare procedeul care a provocat conflictul și a cauzat demonstrațiunile și escesele din capitala boemă. Punctul de vedere al Germanilor l'am accentuat mai de multe ori și este bine cunoscut. Germanii-boemi susțin morțiș, că ei se află în defensivă, pe când Cehii nu vor să admită nici decum că ei ar fi agresorii, ci susțin că au fost și sunt provocați de atitudinea Germanilor și că numai așa se poate esplica cum au fost cuprinse massele capitalei boeme, în urma ațâțărilor din partea germană, de o agitațiune care apoi a dat naștere esceselor regretabile.

Conducătorul ceh Dr. Kramarz, care trece de unul din cei mai moderați, a luat asuprăși să pledeze în parlamentul din Viena pentru cauza radicalilor Cehi și să arate, că nu dela Cehi și dela Germani ar veni provocarea. Ați ajuns acolo, le zise ei Germanilor, încât ca mâne veți afirma că „Wacht am Rhein“, ar fi un cântec austriac. Aci fu întrerupt de esclamarea: Pentru Germani el este un cântec patriotic! Este o tartuferie, replică Kamarz, iar cât pentru obstrucția în dieta boemă, Germanii boemi au voit să stoarcă prin ea numai separarea Boemiei în două teritorii, crezând că Cehii să vor spăria de aceasta obstrucțiune; și când întreaga Boemie tremura de iritațiune, Germanii veniră cu așa zisul „Studentenbummel“.

Dr. Kramarz zice că acest „Bummel“ e o provocare conștie a estremilor germani. Studenții se plimbă cu culorile lor în centrul orașului Praga ca să capete apetit pentru „Frühschoppen“, pe grab n nu e Universitatea ci berăria, casina germană etc. Inchipuițivă acum că societăți de gimnastici cehi s'ar plimba cu culorile lor pe Graben în Viena. Primarul Vienei desigur ar opri o astfel de procesiune. Dar studenții din Praga au chiemat și pe colegii lor dela universitățile din Germania să asiste la preumblările lor. Vă mai mirați atunci, întreabă Kramarz, că și cele mai liniștite elemente în Praga au ajuns într'o stare de cea mai mare indignare?

Apoi făcând aluzie la inzultarea unor steaguri negre-galbine de către escedenții în Praga, Kramarz zise către Germani, ce mari patrioți ați devenit deodată condamnând pe escedenți! „Dar ce e steagul negru-galben? Un anachronism și nimic mai mult. A fost un steag înainte de 1867, azi nu mai avem împărăție, avem numai regate și țări. Lângă coloarea dinastiei eu nu cunosc decât culoarea regatului Boemiei, noi suntem patrioți credincioși boemi etc. etc.“

S'au discutat și în parlamentul german evenimentele din Praga. Vorbitorii și-au exprimat profundul regret și au condamnat escesele din Praga, dar unul dintre vorbitori nu s'a putut reținea a nu critica faptul, că guvernul imperial german n'au împiedecat ca să fie trimise în mod provocător deputațiuni de studenți din Germania la Praga.

Am zis și repetăm: în conflictul ceho-german se tractează în primul rând de cestiunea de putere între slavism și germanism.

Alegerea membrilor congregaționali în comitatul Zlagna. Ni-se scrie: Gândind că se vor desluși mai bine lucrările ca să pot scrie adevărul curat, am așteptat câte-va zile, dar n'am ajuns la nici un resultat în privința alegerilor dela Zlatna. A fost anume în 21 Noemvrie alegerea alor 5 membri în congregația comitatului în locul celor 5 din anul trecut, a căror alegere a fost nimicită, fiind toți 5 Români. Anul acesta — fiind și timp de iarnă — au mers mai puțini alegători din cercul acesta, care se estinde până la comuna Mușca dela Arieș. Totuși au mers atâția de-am fi putut scoate lista curat românească, dacă nu și-ar fi vârât nemernicia ghiarăle în câți-va alegători români. Am constatat adecă la cetirea ședulelor de votizare, că din câteva ședule — atâtea câte au fost de lipsă să cadă doi dintre ai noștri — au fost șterse două nume românești și înlocuite cu Zlăgnenii unguri: Molnar și Kurovizky. Trebșoara aceasta mai mult ca sigur că nu s'a putut face decât cu votizanți din Zlagna, pentrucă cei streini au primit ședule dela una și aceeaș persoană. Pagubă că nu putem vedea limpede în treaba aceasta. Vr'un Zlăgnean ne-ar putea desluși mai bine. Membrii români au fost aleși Iuliu M. Montani, Emanuil Beșa și N. Cristea Și au căzut I. Agârbicean și I. Dumitrean. *Corespondent.*

Desbaterea budgetului ministerului de culte.

In ședința de Vineri dimineața a dietei a luat cuvântul dep. **Dr. V. Lucaciu**, care pornește dela principiul pedagogic, că un popor nu se poate cultiva decât numai în limba sa maternă și pretinde pe baza acestui principiu respectarea limbei române și în genere a limbei materne, nu numai în școlile confesionale dar și în cele de stat. Prin înființarea școlilor de stat, se observă o stagnare înspăimântătoare în educația religioasă. Contra acestui fapt s'a exprimat biserica catolică. Arată manuale de școală, pe cari le aproabă guvernul și pe cari arătându-le forurile competentei bisericești, și-au exprimat mirarea că în ce măsură degenerează educația și intrucția poporului.

Oratorul se întreabă apoi cum stăm mai departe cu școlile medii? și răspunde că și aici, unde elevii au să-și câștige cunoștințe universale, îngrijirea prea mare a limbei maghiare le face imposibilă cultivarea în celelalte cunoștințe. Am propus ca profesor în gimnaz și de abia am ajuns rezultatul, ca 5—6 la sută să se știe exprima și scrie în limba germană. Cum vă închipuiți d-v. că se va putea ajunge acest rezultat în școala poporală cu limba maghiară? Instrucția poporală e făcută cu totul imposibilă prin acest sistem de instrucție.

Trece apoi la situația învățătorului confesional și arată prin cazuri concrete unde ajungem noi cu limba noastră maternă în școlile poporale. Dacă învățătorul se nizuește și ajunge rezultatul ca o parte mare a copiilor să vorbească binișor unguréște, apoi simplaminte se dispune stergerea toată a limbei materne. Arată formele de persecuție la cari este expus învățătorul confesional.

Amintește intențiunea ministrului de culte de a ridica încă 5 universități și pretinde *ca una din aceste să fie universitate română cu profesori români.* (Zgomot infernal). Condamnă apoi acțiunea guvernului fiindcă ridică școli de stat acolo, unde nu este trebuință, iar unde cer comunele, acolo nu le dă școala cerută. In continuare se ocupă cu ordinațiunea ministrului de culte, prin care dispune ca religiunea să se propună în școli de stat unguréște și arată cum se detrage onorariul dela catecheți, cari propun religiunea românește.

(Dep. Lucaciu nu și-a putut termina discursul, fiindcă îi s'a detras cuvântul).

Dep. **Iuliu Maniu**, luând cuvântul la regulamentul intern, protestează împotriva felului volnic cum i-s'a luat cuvântul deputatului Lucaciu. Procedeul președintelui violează regulamentul și face iluzorică discuția parlamentară.

Dep. **Vasile Goldiș**, arată multele

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Fericirea femeiască.

Nuvelă de *Cehov.**)

Inmormântau pe generalul-locotenent Zapupîrina. Spre casa generalului, unde s'auzea cântând muzica și răsunând voci de comandă, alergau din toate părțile grupuri de oameni, cari voiau să vadă când l'o scoate... Intr'una din grupe erau și funcționarii Propchin și Sviștov cu nevestele.

— Nu se poate! a strigat oprindu-i, un comisar cu fața blajină și simpatic, în clipa când s'au apropiat de lanț.. Nu se poate!... vă rog, dați-vă puțin mai înapoi.. Asta nu atârnă dela mine. Vă rog încă odată, ceva mai înapoi... Dar... de... doamnele ar putea trece... Poftiți »Mesdames«!...

Nevestele celor doi funcționari se înroșiră de neașteptata gentilețǎ a comisarului și se strecurară prin lanț... Bărbații au rămas îndărăt și-au început a privi spatele soldaților, cari formau zidul.

— S'au dus; a zis Propchin cu ciudă, uitându-se în urma femeilor... Știu că-s fericite femeile astea!... Bărbații niciodată n'au s'ajungă să fie așa privilegiați!... Dacă ai fi chiar femeie mai de rând și încă tot te-ar lăsa; iar noi amândoi am putea fi chiar »Stațchisovetnic« și tot degeaba...

— Foarte ciudat vorbiți, domnilor, zise comisarul uitându-se urât la Propchin... Știu, că de v'aș lăsa, o să îmbrânciți lumea și o să faceți dezordine... pe câtă vreme damele, din delicatețǎ nici-odată nu și-ar putea permite așa ceva...

— Ia lasă-mă în pace, răspunse supărat Propchin... Femeia e cea dintâi care-ți dă brânci la înghesuială... In vreme ce bărbatul stă și privește într'un punct oarecare, ele se sucesc, se învârtesc, ca nu care cumva să-i atingi toaleta. Dar ce să mai vorbești. Peste tot femeile sunt mai norocoase... Armată nu fac, la baluri întră fără de plată... Iar ca să le bați nici vorbă... Și de unde meritele astea? O fată a scăpat batista jos, tu trebuie numaidecât să i-o ridici... Intri undeva, trebuie să te scoli să-i dai scaunul, iar tu să stai în picioare.. Pleacă?... Hai și-o condù... Să luăm gradele. Ca să pociu ajunge Stațchi sovetnic, eu sau tu, trebuie să te chinuești o viață întreagă: pe câtă vreme o fată într'o jumătate de oră, se cunună cu'n Stațchisovetnic și iacă a ajuns mare!.. Ca să ajung eu conte sau prinț, trebuie să cuceresc lumea sau să iau Șipka într'un răsboiu: dar dânsele... iartă-mă Doamne.. Nu mai departe o oarecare Varia ori Catia... nici cașul dela gură nu li-s'a șters și numai ce-și învârtește trena înaintea unui conte, face ochii dulci și iată a ajuns excelență!... Să te iau acum pe tine.. Ești secretar de gubernie... Funcția asta aș putea-o spune, ai câștigat-o cu sudoare de sânge; dar pentru ce e nevastă-ta Maria Fomina, secretăreasă de gubernie?... Dintr'o fată de popă să aibă drept la un funcționar superior.. Frumoasă situație!... Dar acum ia dă-i tu slujba ta să vedem ce-ar face?...

— Da, dar pentru asta ele nasc copii în dureri, a răspuns Sviștov...

— Mare treabă!.. Să stea dânsa înaintea superiorilor atunci când îți bagă fiori în tine și te asigur că durerile nașterii li s'ar părea o plăcere... Dar ce să-ți spun?... în tot locul și pretutindeni ele au întâietate... Ia o femeie sau fată din cercul nostru; ei bine, ea poate să trântească în fața generalului niște cuvinte pe cari tu n'ai îndrăzni să le spui unui servitor. Chiar nevastă-ta, Maria Fomina, poate să treacă fără nici o rușine, cu un Stațchisovetnic la braț... ia încearcă de-l ia tu la braț... ia încearcă!... In casa noastră, sub etaj stă un profesor universitar, cu femeia. General în grad, mă înțelegi?... E decorat cu Sf. Ana clasa I.. Ei, eu întotdeauna aud pe femeia lui cum îl face: »prostule!... »prostule!«... și nevastă-sa e din popor, fată de negustori... Ei, dar aici femeia îi e cu cununie... Hai să zicem că așa trebue să fie.. Din moși strămoși e obiceiul ca cei cununați să se ocărască. Să luăm pe cei nelegitimi!.. Să vezi ce-și permit acestea... Toată viața n'am să uit o întâmplare... Puțin a lipsit ca să nu mă pierd... poate că numai rugăciunile părinților m'au scăpat!... »Anul trecut, generalul nostru plecând în concediu, m'a pus pe mine ca să-i țin corespondența.. Ocupația... moft: un ceas pe zi de lucru. Isprăveam treaba, apoi toată ziua mă duceam prin pădure. Generalul nostru era burlac... Casa lui plină ca o cutie, servitori ca câinii, și femeie n'avea; n'avea cine să conducă. Ei bine, toate slugile astea, niște stricați, și toată gospodăria, era sub ordinele unei femei, o econoamă, Vera Nichitișna

Până și ceaiul îl împărțea dânsa; și la lachei poruncea... tot, totul făcea!... Ei bine, pocitura asta de femeie, era o adevărată șerpoaică.. Groasă, roșie, buhoasă, și când începea să țipe, îți venea să ici câmpii. Doamne, ce țipet!... Din pricina ei nu putea nimeni să mai trăiască... Nu numai de servitor dar și de mine începuse să se lege... »Lasă, mă gândeam eu, ți-oiu face-o eu, numai să-mi cazi tu la mână; am să te așez eu generalului... toate am să i-le spun... Pentrucă el e ocupat cu afacerile, profiți și-l jupoi, ba îți și bați joc de oameni!... Las'că i-oiu deschide eu ochii!.. Și i-am deschis frățioare... dar așa i-am deschis, încât puțin a rămas să nu se închidă ai mei pe veci... Și astăzi când mi-aduc aminte, m'apucă groaza. Să vezi: Trec odată prin coridor; deodată aud un țipăt. Intâi, am crezut că, taie undeva vreun porc; dar după ce am ascultat mai

*) Din „Biblioteca Românească Enciclopedică Socec. Novele alese de Cehov Nr. 8“. Prețul 30 b.

abuzuri comise de factorii administrației față de școalele noastre poporale și față de învățătorii români. Comisia administrativă respinge petițiile învățătorilor noștri când aceștia cer ajutor dela stat. pe motiv că petițiile nu sunt instruite cu planul de instrucțiune, — nutrind și în privința aceasta scopuri meschine.

Dep. *Dr. St. Pop* vorbind despre șicanele, cărora sunt expuși învățătorii români, povestește cazul revoltător întâmplat în comuna Cuvin, unde învățătorul D. Popoviciu a fost destituit din post, findcă a cutezat să admonieze în biserică pentru purtarea lor necuviincioasă pe niște elevi dela școala ungurească.

Trecând apoi la sumele horendo, ce se cheltuesc pentru scopuri culturale maghiare, arată că Românii nu primesc nimic, deși și ei contribue din greu în visteria statului. Argumentând cu politica marelui bărbat de stat Deak Ferencz, cere ca societatea pentru crearea unui teatru român să fie ajutorată din partea statului și să i-se dea o subvenție proporționată. Arată cum în Dej în edificiul teatrului clădit din filerii noștrii, au oprit prin ordinațiune ca să nu se predeie și piese teatrale în limba română. Presentă un proiect de propunere prin care Camera să îndrumeze pe ministrul de culte ca să sprijinească cu ajutor de stat și activitatea teatrală a naționalităților nemaghiare.

In ședința de Sâmbătă a luat cuvântul dep. *V. Goldiș*, vorbind despre ravagiile înspăimântătoare produse în sânul poporațiunei ungare de patima beției. Oratorul ilustrează cu date statistice urmările alcoholismului și constată că măsurile luate pentru combaterea acestui viciu sunt nesuficiente. Aduce ca esemplu măsurile luate în alte țări pentru combaterea beției și urgentează măsuri mai energice, între cari închiderea crâșmelor și a rachieriilor în Dumineci și sărbători, înființarea de spitale pentru alcoholiști etc. Suma de 1000 cor., ce se prevede în budget pentru combaterea alcoholismului e prea neînsemnată și cere ca guvernul să lucre din toate puterile sale pentru sanarea răului produs de alcoolism.

Complicațiunile în Orient.

In ședința de Sâmbătă seara a dietei ministrul *Wekerle* a răspuns la *interpelația dep. Nemess Bertalan în cestiunea evenimentelor din Balcani.* Wekerle desminte știrea, că s'ar fi produs o luptă între reg. 34 de infanterie și bandele sârbești. De asemenea nu e adevărat că se fac pregătiri războinice, măsurile militare luate se mărginesc la cele trei clase de rezerve din corpul 15 de armată. Oamenii făcând anul al treilea de serviciu în armată au fost reținuți; în fine, câte-va batalioane de artilerie și mai multe baterii de munte au fost trimise în proviciile ocupate. Wekerle declară în fine că e de datoria guvernului să informeze opiniunea publică de toate măsurile luate; de altfel nici o altă măsură afară de cele anunțate nu a fost luată.

După Wekerle a luat cuvântul dep. *Nagy* György și a interpelat în privința anexiunei și mai cu seamă în ceeace privește declarațiunea cancelarului Aehrenthal, după care s'ar fi căzut de acord în privința anexiunei cu puterile semnatare ale tratatului dela Berlin. In fine oratorul protestează în contra negociațiunilor începute fără mandat de către baronul d'Aehrenthal cu Turcia, spre a pune sfârșit neînțelegerilor cu Turcia, dar care vor pricinui pentru Austro-Ungaria noui cheltueli din cauza compensațiunilor acordate imperiului otoman.

Răspunzând interpelatorului, Wekerle regretă că dep. Nagy a acuzat guvernul că ar fi cedat câte ceva; că acuză pe ministrul d'Aehrenthal de niște declarațiuni pe care el nici nu le-a făcut vre-odată. Să creadă numai declarațiunile făcute de cancelar delegațiunilor, iar nu zvonurilor răspândite de ziare.

*

Din Cataro se anunță, că alianța dintre Serbia și Muntenegru este defensivă și ofensivă. Serbia făgăduește să cedeze Muntenegrului o treime din compensațiunea teritorială, pe care i-ar acorda-o marile puteri. Antivari va fi portul comun al celor două țări. Calea ferată a Sandjacului va cădea în sarcina Sârbilor.

*

Din Agram se anunță, că autoritățile din Gospip au luat decisiunea de a opri distribuirea de tablouri sârbești și au interzis purtarea tricolorului sârb. Autoritățile vor să procedeze cu cea mai mare energie împotriva agitațiunei sârbe, cu atât mai mult cu cât în ultimul timp s'au răspândit printre Sârbii din Croația fotografii ale regelui Petru și cari purtau semnătura lui.

Din Maramureș.

I.

Viața bisericească și clerul.

La despărțirea de biserica ruteană a Ungvarului (1855) ne-au rămas popii crescuți în teologia din Ungvar, urmași ai familiilor nobile maramureșene (Man, Anderco, Opriș, Pop de Vișău, Mihali, Tomoiagă, Lazar. Simion etc.) Unii s'au ținut și pe mai departe parochia ruteană, ca Ion Pop în Zaduya și Șandru Lazăr în Câmpulung și se iscălesc fără mustrare de conștiință »ruthén lelkész« (Vezi »Analele« Asoc. p. cult. pop. român din Maramureș p. 157) Iar rutenii: Hubán, Stász, Karacsonyi Bozil, Orosz Gyula, Kökényesdy Mihály și Ilniczky Mihály se iscălesc »sufletelnici români«. — Oșeni erau: Breban, Dredian, Son și Vasile Csobáli (de origine ruteni ugocieni), Muntean, Dobossy și Mirișan. La 1865 s'au găsit abia doi preoți eșiți din teologia din Gherla.

Aceste erau elementele clerului maramureșan. Deși unii își arătau naționalismul intransigent, că pe rugarea scrisă unguréște către regele la 1865 se iscălesc: »Mihályi Lorinte parochul și. v. protopop român a Ioadului (unchiul Mitropolitului Victor), Paulu, Orosu m. pr. sufl. romanu Leordanu (= din Leurdina)« — fără mare escepție representau spiritul, cultura și deprinderile apucate dela Rutheni. Cultura li-era esclusiv ungurească. Insuflețirea pentru idealurile poporului maghiar a dat armă în mâna preoților Simeon Pop de Vișău, Dobossy, Tomoiagă și Gyenge la 1848. Familia de preoți Gyenge cu mândrie accentuată își mărturisește originea de săcui. La 1865 nu putem face deosebire între clerul ruthean și clerul român. Stratul clerului dela 1865 a crescut din substratul rutean, care la 1855 s'a contopit cu desăvârșire în »organismul bisericei române gr. cath. din Maramureș.«

* * *

Maramureșul s'a unit cu Roma la 1650 prin mijlocirea bisericei rutene din Ungvar. In luptele urmate până la unirea desăvârșită din 1700 s'a nimicit organizația românească moștenită dela cucernicii voevozi Balc și Dragmeșter. Acești 200 de ani (1650—1855) se pot socoti de robie babilonică a Maramureșului român.

Popii și călugării ruteni au năpădit ca omizile biserica. Șiretenia lor și bigotismul boerilor au statornicit supremația Rusniacului hămisit, care s'a folosit de toate mijloacele patrafirului, ca să se îmbogățească pe spatele feudalilor s'a asupritorilor români de *ieri*.

S'au înnoit vechile legăminte bogomilice, făcute pe vremuri de călugări superstițioși de a nu lucra Joia lucrul câmpului, căci atunci se cuvine a da clacă popii. Altcum Sfântul Ilie prăpădește ogorul. Obiceiul în unele locuri și azi există. Nu s'a făcut deosebire între averea bisericii și averea privată a popii. Nu s'au ridicat biserici, nici școli și nu ni-a rămas nici o fundație bisericească. Acești »maeștrii de țeremonie« au știut esploata turma credincioasă în fel și chip. Stolele le-au ridicat la sume fabuloasă: o păreche de boi un prohod »după rânduială boierească«... Cu »stâlpări, predică, iertăciune, 24 de »stații«, deslegarea lui Lazăr în biserică, osfeștonia cea mare la casă și mormânt aproape de biserică. O păreche de junci era prohodul la groapă a treia zi, tot atât prohodul la 6 săptămâni ca și la anul. Slujba mortului, cu paosul cel mare și cu osfeștonie era o vacă bună. Slujbele, sărindarele. paosele, moșii, paresimile, mesele și pomenele se țineau lanț.

Felul de a combina nouă și nouă ceremonii, le era știința de căpetenie. Predicile li se învârteau în jurul acestor idei. Pomana o binecuvânta popa, se începea cu »când te-ai pogorât la moarte....« și nu arare se sfârșea cu lăută și »cine-o făcut crâșma 'n drum«, căci așa poftea amintirea celui răposat. Dacă nu e voie bună, nu se odihnește răposatul și dacă întreg satul nu ia parte la pomană și nu dă cu »căciula 'n câni« n'a fost treabă bună și vrednică de pomenirea unui »jupân«. Pomana era »prilej de desfătare pentru cei aleși, masa boierilor în frunte cu popa«; nevoiașii și săracii scârboși se îndestulau cu câte un colac de săcară, un ciocan două de rachie și cu hainele de lucru ale răposatului, cari adesea propagau din casă în casă baccilul boalelor molipsitoare. La moși, când timpul nu favoriza ținerea »mesei« în liber, se refugiau în biserică, care se schimba în loc de bachanalii și lua înfățișarea unei crâșme. Pe oamenii bine afumați și adormiți tun abia-i puteau trezi a doua zi, ca să curățască unghierele »casei de ceremonie și rugăciuni«. Cu aceste ocaziuni toate pomenele și luminările le ținea popa pentru el. Găina umplută, butoiașul de vin și blidul de pancove le căra »calul popii« (crâșnicul) acasă la preoteasă. Poporul se 'nholba și murmura: »Doamne ce popă hămișit. Paosele se făceau cu palincă, din care gusta întâiu popa, ca ceilalți să-și vadă deschisă calea spre îmbătare. La lățirea alcoholismului și-a avut și biserica partea sa. La nunțile sgomotoase și la botejunile cu »ceteră« a luat și popa parte închinând și jucând la olaltă cu »boierii«. Amestecul acesta, popularitatea era de dragul pungei. Cum e și astăzi, când popa se amestecă »cu proștii« de dragul »obiceiului«.

In afaceri publice popa era una cu administrația. Impreună-și făceau »trebșorile«. Cu curatorii administrau spre folosul lor împreunat averea bisericii și nu arare »se împărțau pe ea«. Jidanilor le vindeau drepturile »regali« ale bisericei. Controlă le era »conștiința«. Cu d-l jurat și primarul împreună administrau averea »comunei« și-a »composesoratului«. La darea de seamă își propuneau vot de încredere și laudă unul altuia. Boerii, cari se interesau și înțelegeau rostul întâmplărilor se înecau cu câte un »os de ros«. Așa a strâns popa Tomoiaga munții în preț de sute de mii, popa Huban apa minerală a Săpințoi și popa Gyenge pădurile sale, iar popa Simeon Pop de Vișău a pus bază averei familiare, care ajunge la 120.000 jughere catastrale.

Dacă căutăm cauzele decadenței materiale a poporului, cauza principală era ceremonia bisericească, mai ales »prohodul« scump. »Murind tata, (ori X consângean) am fost silit să împrumut x sumă de bani dela jupânul Duvid Barbăputredă, *zălojindu-i* pământurile de pe obreje« etc. Astfel se încep 80% ale zălogirilor de moșie. Zălogirile, șiretenia lui Duvid și ticăloșia domnilor români au împins pe popor [în] procese lungi, la fine tot poporul a răma[s] de pagubă, căci »domn la domn nu scoat[e] ochii«.

In acest period s'a născut noțiune[a] de »domn«, care stă în contrast cu »Ro[-]mânul prost« »Domnul« e la popor sin[o-]nim cu »pierde vară, plutocrat fără sa[ț], ticălos, înstreinat, jefuitor, șiret și îngâm[-]fat«, care își are limba lui »domnească« (»ungurește«) ca să nu-l înțeleagă »pro[-]știi«. Atunci au început a se »domni« cu[-]ratorii, primarii, și boerii »cu pufușor l[a] botișor« din apropiata atingere cu „dom[-]nii". Au început a se numi: Sandor, Lac[-]lanos, atc., a-și creste copiii la liceul cal[-]vin din Sigetul M. și popi la Ungvar și se încuscri cu popa Devlic, Huban, Popo[-]vits, Dolinay etc. Visul »boierului« era s[ă] se încascreze cu popa.

Substratul rutean era deja etnicește înghițit de stratul »boerilor« cu carte. Din această încrucișare de sânge s'au plă[-]mădit »mestiții«, »domnii«, cari au hotă[-]rât soartea poporului român până la 185[5] sub povața culturei ruteno-maghiare, ia[r] mai târziu sub oare-care »formă de admi[-]nistrație românească«, care totdeauna ... știut să fie gr. cat., dar n'a putut să n[u] românească, ci s'a numit gr. cat. român[ă] spre deosebire de gr. cat. ruteană. Deprin[-]derile și praxa păstorirei din bătrâni s'a prefăcut în sânge. Pretenția de »domnie« în înțelesul de a nu lucra nimic s'a făcu[t] generală, ambiția a crescut, iar elasticitatea conștiinței s'a potențat în măsura în care, mijloacele materiale ale poporului au sleit.

De mortuis nihil....

La răspântie.

Suntem la răspântie. Trebue să alegem: ori vom continuă lupta, care azi a devenit atât de grea, cu clasa oligarhică și cu caraghioasele proiecte de lege, depuse pe biroul camerei, atât de celebrul conte negru, cât și de marele agronom Darányi, ori depunem armele și ne predăm sorții. Cea dintâiu este foarte grea. lipsindu-ne până în prezent aproape armele de luptă, iar cea din urmă nu ar fi decât lașitate.

Deci, decât ca urmașii să ne blesteme și să ne timbreze cu urâtul epitet de lași și de trădători ai intereselor noastre vitale, mai bine luptă, căci numai prin o luptă demnă de fii Romei vom putea ajunge la vre-un rezultat.

Lupta, popoarele moderne, azi nu o mai poartă cu pușca și tunul, a trecut timpul vărsărilor de sânge pentru ambițiunile unor aventurieri, ci lupta crâncenă se dă pe teren economic, singurul mijloc de a putea ajunge la un rezultat positiv.

Vestitul proiect de lege al marelui național-econom și politician agronom Darányi, țintește ca cu banii noștrii proprii să ne ia terenul economic de sub picioare, ca după aceea ușor să putem fi aruncați în gura lupului flămând al maghiarizării. Prin acest proiect să țintește a bate cuiul lui Pepelea în casele noastre delăturând pacea și liniștea din ele.

Cum s'ar putea împiedeca aceste fărădelegi de pe acest pământ sacru unde strămoșii noștri 2000 de ani de-arândul și-au vărsat sângele întru apărarea lui de mulțimea de hoarde barbare ce l'a cutropit. Este oare cu putință să ținem piept faimosului proiect al contelui de cetăți? Vom putea fi oare în stare a dărâma aceste cetăți de oameni fără căpătâiu zidite pe oasele moșilor noștrii? De sigur da!, dacă ne vom alege cu băgare de seamă armele de luptă.

Ni s'a făcut reproșuri că ne plângem că suntem împiedecați în desvoltarea noastră economică fără să avem motiv, căci mulțimea de bănci românești sunt cea mai bună dovadă despre libertatea desvoltării economice în vestita și fericita Ungarie.

Ne-am plâns că suntem lăsați în mânile vitrege ale sorții că suntem lăsați pradă lipitorilor jidovești, cari pe zi ce merge se înmulțesc ca ploșnițele pe aceste plaiuri, unde nu de mult nu era nici sămânță, iar marele guvern actual în loc să ne ajute să putem să ne apărăm contra acestor lipitori caută toate mijloacele posibile nu de a ne întări, ci de a ne ruina și puținul ce-l avem, prin zidirea de cetăți de trântori în mijlocul nostru ca astfel mai ușor să ajungă la statul ideal maghiar de 30 mil.

Trebue oare să disperăm de măsurile draconice ale vestitului nostru conte de cetăți? Nu! de sigur nu! căci trebue să ne gândim »Este oare posibil a nimici existența unui popor de peste 3 mil. prin niște astfel de coloniști, ce nu știu umbla pe picioarele proprii ci numai pe căruciorul cu două roate al guvernului? Este

---

bine, am auzit că Vera Nichitișna se sfădește cu cineva.

»Bestie, gunoiule, diavole!«... Pe cine oare ocărește? mă gândesc eu: și numai ce să vezi, frate, deodată se deschide ușa și de pe scări să prăbușește generalul meu, roș, cu ochii holbați, cu părul zburlit, iar în urma lui dânsa țipând: »gunoiule, diavole!!«

— Minți!..

— Pe onoarea mea!... Pe mine parcă m'a ars!... Generalul a fugit în odaia lui; eu rămâi în coridor, mă uit ca prostul și nu pot înțelege nimic... O dobitoacă, o incultă, o bucătăreasă, o scârbă, să-și permită astfel de vorbe!... Sigur că generalul a vrut s'o dee afară. iar dânsa s'a folosit de faptul că nu era nimeni și l'a batjocurit cum i-a venit la gură... Și-o fi zis: de-acuma dacă plec, mi-i tot una... Eu, mă 'nfurii, mă duc în odaia ei și ștrig: »Cum ai îndrăznit tu, nemernico ce ești, să arunci astfel de vorbe unei persoane așa de înalte? Ce crezi tu, că, dacă el e bătrân și slab, n'are cine-l apăra?... Și unde mi-o înșfăc, nene, și unde-i trag câteva peste obrajii îmbufnați... Ei, ce să vezi, când a prins a urla și a țipa, să-ți iei lumea 'n cap și nimic alta... »Scapă-mă Doamne!« Mi-am astupat urechile și-am fugit în pădure.... Peste vre-o două ceasuri, văd venind spre mine în fuga mare, un băiat....

— Poftiți la boerul!...

Vin, întru. El șade umflat ca un curcan și nu se uită.

— Ce ești dumneata aici, ca să-ți iei drepturi în casa mea?

— Adecă cum?... E vorba de Nichitișna? Înălțimea voastră, eu pentru dumneavoastră m'am amestecat....

— Nu-i treaba ta să te amesteci în chestii familiare.... și care-ți sunt străine.... Ințelegi? Familiare!...

Și unde-a început a mă batjocuri. abia n'am înghețat de frică.... Bolborosind așa, numai ce văd, nici una nici alta, că isbucnește într'un rîs....

— Și cum ai putut face una ca asta? Cum ai avut curaj? Mă mir! Cred însă, prietene, că asta are să rămâie între noi; zise el. Eu unul înțeleg starea dumitale sufletească, trebue însă să știi, că de azi înainte, în casa mea nu mai poți sta!

Și-așa frate.... Se mira cum am îndrăsnit să lovesc o așa pramatie!... Il chiorâse de tot, baba... Tainic Sovetnic, cu vulturul alb, pe piept. superiorii nu știau ce să-i facă, și el cedase unei babornițe!... Mare privilegiu au femeile!...

»Dar, ridică-ți căciula. scot pe generalul.... Vai, ce mai decorații, măi tată!... Iacă au lăsat pe femei înainte.... Par'că ele pricep ce-s decorațiile!...«

Incepu să cânte muzica....

oare posibil să ni-se ruineze existenţa naţională şi economică de către fii sufleteşti a lui Darány, cari sunt nutriţi şi să vor nutri din biberonul guvernului. Nu! de sigur nu! Grozav se înşală vestitul nostru »conte de cetăţi« când crede că ne va face frică prin întemeiarea de astfel de colonisări.

Ar trebui să ştie d-l Daranyi, că dacă n'am perit 1000 de ani sub jugul cel mai greu al sclăviei, astăzi în lumina veacului al XX-lea când simţul de conservare naţională este atât de adânc brăzdat în inima fiecărui român consciu de viitorul neamului nostru va fi foarte greu de perit cu atât mai greu cu cât de jur împrejur suntem înconjuraţi de poporaţiune de acelaş graiu şi cu aceleaşi obiceiuri, iar contra draconicilor sale arme putem găsi şi noi arme de apărare pe cari în situaţia insuportabilă actuală ar fi timpul suprem să le căutăm.

Oare băncile noastre pentru care suntem aşa de invidiaţi n'ar putea să ţină lupta cu succes contra atacurilor fără de sfârşit ale guvernului actual? Sunt ele oare în stare să paralizeze aceste atacuri şi in ce mod?

Avem la 170 de bănci, a căror capital a trecut peste 20 de milioane coroane aproape toate înfiinţate ca societăţi pe acţii cu o politică mai mult sau mai puţin speculativă. Majoritatea acestor bănci sunt bănci mici al căror capital variază între 40—600.000 cor. numai două din băncile noastre au un capital corăspunzător băncilor mari moderne a căror afaceri să nu fie mărginite numai la luarea şi darea de împrumut la scontul de cambii şi lombard, ci afacerile lor să se estindă asupra tuturor operaţiunilor de bancă modernă cari nu sunt numai pure de credit ci şi culturale, sociale şi politice, putându-şi numai astfel să şi împlinească băncile noastre rolul cel au ca primul factor al vieţei noastre politice economice.

Cred că ar fi timpul suprem de a se stârpi concurenţa fără rost ce azi există între mulţimea noastră de bănci mici şi care cu înmulţirea numărului lor să măreşte numai, având ca sfârşit ruinarea şi a se extinde afacerile lor asupra operaţiunilor de cari până de present sunt lipsite aproape cu totul, anume asupra cumpărărilor de pământ şi împărţirea prin parcelare la ţărani, împlinindu-şi în modul acesta un rol de deosebită importanţă pentru existenţa noastră naţional economică, ţinând totodată pept atacurilor guvernamentale.

Aceasta s'ar putea face mai cu uşurinţă prin fuzionarea băncilor mici în bănci mari, cari dispunând de mijloacele necesare să-şi poată estinde afacerile lor asupra acestor rami naţional economici de deosebită importantă pentru existenţa noastră naţională, căci odată ce poporul român va fi stăpân pe pământul apărat până azi cu atâta jertfă, nu va fi în stare nici un guvern ori cât de şovinist ar fi el, să-i causeze nici cel mai mic rău, strângându-ne astfel într'o cetate puternică de apărare şi conservare naţională, iar veneticii aduşi de cutare sau cutare ministru, negăsind glia de care să se lege, vor fi siliţi întocmai ca Jidanii galiţieni să-şi ia bâta pribegiei în mână şi să plece mai departe.

Mi s'ar zice poate că extinzându-şi băncile noastre operaţiunile lor asupra acestei activităţi i s'ar detrage poate ţăranului creditul necesar căzând astfel din nou în mâna cămătarilor evrei. Da într'adevăr aşa s'ar putea întâmpla, dar şi aici se poate uşor ajuta, gândindu-ne la foloasele de nedescris ce se pot aduce înfiinţându-se în locul acestor bănci mici existente, bănci sistem Raiffeisen, cari, bazate fiind pe responzabilitate comună, prin cvotele mici pot pune pe fie-care ţăran în poziţie de a participa, iar dacă luăm în considerare că profitul nu se împarte, ci se foloseşte pentru alimentarea fondurilor de rezervă şi alte scopuri, fie culturale, fie economice, uşor am putea găsi şi un mijloc foarte bun de a ne apăra totodată şcoalele atât de ameninţate. Unde pui afară de acestea, legătura puternică ce s'ar naşte între fii neamului nostru, prin legătura responzabilităţii reciproce şi controlul reciproc, neputându-se folosi banii împrumutaţi, cum se face adese-ori acum, pentru întreprinderi aventurioase şi alte afaceri nefolositoare. Aceste bănci ar deveni un adevărat zid chinezesc de apărare contra deselor atacuri ale sovinismului distrugător.

G. Stinghe.

STIRILE ZILEI.

— 25 Noemvrie v.

Un deputat maghiar despre învăţământul limbei maghiare în gimnaziile româneşti. Dep. Dr. Aladar Ballagi a combătut în şedinţa de Vineri a dietei suma de 400,000 cor. luată în budget pentru zidirea gimnaziului săsesc din Braşov. Intre altele Ballagi a adus ca motiv şi faptul că elevii saşi nu ştiu ungureşte. Iată ce a zis Dr. A. B.: »Pe când Românii, de pildă cei din Năsăud au întrodus din propria iniţiativă în anul 1859, adecă pe timpul absolutismului, învăţământul limbei maghiare şi pe când la Năsăud ca şi la gimnaziul gr. or. român din Braşov se înregistrează frumoase rezultate în ce priveşte învăţământul limbei maghiare — tânărul sas, care urmează şcoalele săseşti din Braşov, dacă nu e cumva chiar din Braşov, unde servitoarele sunt Unguroaice, ci e venit din satele învecinate, *nu* ştie ungureşte«.

De ale Ligei culturale. Duminecă s'a făcut alegerea comitetului Ligei culturale, secţia centrală Bucureşti. Au candidat două liste pentru cele 7 locuri, afară de alte candidaturi izolate. Au fost declaraţi aleşi d-nii I. Slavici, Petre Liciu, Şt. Lambru, Nic. Mircea, Dr. Stefan Bogdan, Ioan Scurtu şi Ştefan Popp.

Confiscarea ziarului »Népszava« Poliţia din Budapesta a confiscat n-rul de eri al ziarului socialist »Nepszava«, pentru publicarea unui apel adresat împiegaţilor de la căile ferate, în care aceştia sunt invitaţi să nu dea ascultare ordinaţiunei ministrului Kossuth, prin care împiegaţii sunt provocaţi a eşi din partidul socialist.

Debuşeu pentru prune uscate în Germania. Consulatul român din Mannheim a fost înştiinţat de către o mare casă importatoare de prune din Freiburg, în Breisgau (Germania), că *sunt foarte căutate şi bine plătite pe toate pieţele Europei prunele uscate de calitatea 80 şi 85 la klg.* Această importantă cerere este îndreptăţită de faptul că prunele recoltate anul acesta sunt mici şi se găsesc prea puţine de calitatea sus menţionată, astfel că producătorii fiind angajaţi, prin contracte, faţă de cumpărători, nu pot face faţă angajamentelor, ceea ce dă naştere la număroase procese. Această casă spune că producătorii de prune uscate, Românii, cari posedă stocuri din calitatea 80 / 85, au acum prilejul să-şi vândă produsele lor pe preţuri foarte bune. Prunele trebue să nu fie afumate, să fie ambalate în saci nepăroşi, dungaţi cu albastru, cântărind 90 klg. un sac plin.

Procesul spărgătorilor din Ujpest. Săptămâna trecută s'a judecat procesul celor doi lucrători ruşi Antasievici şi Piaskowski, cari au săvârşit acum două luni în ziua mare sensaţionalul furt la filiala băncii comerciale din Ujpest. Ambii spărgători au fost osândiţi la câte 3 ani închisoare, iar după împlinirea pedepsei vor fi expulsaţi din ţară.

Un dar pentru copiii germani. Contele Zeppelin a cerut ca mărcile comemorative necumpărate încă, şi cari fuseseră destinate pentru fondul Zeppelin, să fie întrebuinţate pentru a pregăti o bucurie de Crăciun, copiilor germani săraci.

Roosevelt contra drepturilor femeei. Din New-York se anunţă că Roosewelt s'a declarat împotriva emancipărei politice a femeei. El e de părere că femeia trebue să rămână la ocupaţiunile ei casnice şi să nu se ocupe cu politica.

Deschiderea parlamentului turcesc. Ziarul »Yeni Gazeta« anunţă că deschiderea parlamentului va avea în ori ce caz loc la 14 Decemvrie. Sultanul va azista la inaugurare şi va veni la şedinţe la 3—4 zile.

Cestiunea şcoalei din Drăguş.

Ucea-inferioară, la 5 Dec. 1908.

Onorată Redacţiune! In Nr. 257 al preţuitei D-voastre foi din a. c. sub titlul »Ţara Oltului în frunte« referitor la *cestiunea şcoalei din Drăguş* se cuprind ştiri necorăspunzătoare adevărului.

Ca martor ocular al întregei afaceri în interesul adevărului ţin a constata următoarele:

Protopopul Cândea în senzul unui *bun înţeles* recunoscut şi la faţa locului, dar rău intrepretat de corespondentul D-voastră retăcut, a avut mână liberă, ba sprijin promis din partea inspectorului regesc, numai ca să poată desvolta şcoala din cestiune cu caracterul ei de azi *confesional* la limitele legii.

Numitul protopop s'a pus în joc — şi acesta e purul adevăr — toată iscusinţa şi oratoria numai şi numai ca şcoala să rămână în posesiunea confesiunii. Aceasta însă având în vedere, că împrejurările materiale nici cum nu-i permit a presta 30—40 mii Cor. necesare la modificarea şi amplificarea şcoalei, ba neputându-o face aceasta nici chiar comuna politică, cu toată asigurarea inspectorului regesc, că în senzul legii noua şcoala şi ca confesională are să fie la nivelul uneia de stat — au hotărât a nu-o mai susţinea ci a o preda statului, la ceeace protopopul Cândea a esclamat: *„eu mi-am făcut datorinţa, dacă nu ascultaţi, eu nu sum de vină“.*

E meritul lui şi al preotului Făgărăşan, că s'a cerut expres, că predându-se şcoala statului, că învăţători actuali să se accepteze şi la şcoala pe stat, să se denumească totdeauna un învăţător de rel. gr. ort. şi unul gr. catolic ca limba română să se propună cel puţin pe 2 oare în săptămână şi cantul bisericesc în cel puţin 1 oară, ceeace s'a şi promis.

Vă rog a da loc acestor rânduri.

Gheorghe Codrea.

Numărul jubilar al „Gazetei Transilvaniei“ se poate comanda direct sau prin librării cu preţul de 1 coroană 50 bani în Austro-Ungaria şi 2 coroane (2 Lei 20 bani) în România şi străinătate.

Venitul curat ce va rezulta din desfacerea ediţiei jubilare, a „Gazetei“ *se va da fondului jubilar pentru ajutorarea ziariştilor români din Transilvania şi Ungaria.*

Abafaja, la 7 Dec. 1908.

(*Moară nouă. — Şcoală de stat şi confesiunile în Abafaja.*) Ni se scrie din Abafaja: Deja aproape o lună a trecut decând s'a predat spre folosinţă moara nouă edificată în 1908, pe spesele D-lui conte Huszár Károly, un edificiu grandios cu cinci etagiuri, cu turbină mânată de apa Mureşului şi cu maşină electrică, care lumineazä întreg palatul şi toate edificiile din jur. La bunăvoinţa D-lui conte se va introduce lumina electrică şi prin comună, la cancelaria comunală nou edificată, la casele parohiale a tuturor 3 confesiunilor. Asemenea s'a deschis şi o linie telefonică dela castel legată cu oficiul postal din Reghin, şi pe lângă taxa îndatinată se poate vorbi în orice direcţiune din Ungaria. Moara e unică în feliul său poate în întreg Ardealul, măcinând diferite speţii de calitatea cea mai bună de făină, afară de 2 petri, cari macină pe seama sătenilor şi a Câmpenilor.

Acum e vorba ca să-şi ducă în îndeplinire cele două confesiuni surori prin »limba«, rom. cat şi ev. ref: *introducerea şcoalei de stat.* In împrejurările de faţă, şi după comasaţiune, având întreaga comună abia ½ parte din întreg hotarul, care e tot domnesc Românilor gr. cat. pe lângă toate sforţările *le este imposibil a susţinea şcoala*, după ce ev. ref. au şi cedat teritoriul şcoalei cu superedificate cu tot având deja ajutorul de stat ev. ref. şi rom. cat., iară gr. cat. abia al 2-lea quinquenal l'am putut câştiga, respingându-ne cererea pentru al 3—4—5-lea quinquenal.

I. Crişian.

Bibliografie.

In atenţiunea d-lor preoţi!

A apărut:

»Pareneze«

Cuvântări ocazionale şi funebrale

pentru toate ocaziunile ce obvin în oficiul pastoral al preotului

de *Pr. D. Voniga.*

Lucrare aprobată şi unică în literatura noastră pastorală!

Publicată cu binecuvântare archierească.

Volumul I. Ediţia II-a

cuprinde o mulţime de cuvântări *potrivite tuturor împrejurărilor, ocaziunilor şi evenimentelor extraordinare ce obvin în vieaţa creştinului şi în oficiul pastoral al preotului.*

Opul se poate procura cu preţ de 4 cor. 20 fil. la autor în *Gyirok* (Temes) şi la toate librăriile româneşti.

ULTIME ŞTIRI.

Budapesta, 8 Dec. Comitetul executiv al partidului naţional român, în şedinţa sa ţinută la Budapesta în 6 Decemvrie stil nou, a luat la amănunţită desbatere întreaga situaţie politică actuală. Comitetul a constatat că atât proiectul de lege referitor la reforma electorală, cât şi întregul sistem actual de guvernare, duşmănos desvoltării şi solidarităţii noastre politice provoacă în mod direct lupta cea mai hotărâtă a poporului român. In urma acesteia comitetul executiv îndemnat şi de solidara manifestare a voinţei poporului român cu ocaziunea adunărilor ţinute în timpul din urmă — a hotărât continuarea în proporţiuni mari a luptei începute în contra proiectului prezentat de ministru de interne. In cadrul acestui plan de acţiune *s'a hotărât şi ţinerea unei conferenţe naţionale*, pentru a cărei pregătire s'a esmis o comisiune din sânul comitetului.

Budapesta, 8 Decemvrie. In şedinţele de eri ale dietei s'au votat budgetele ministeriului de justiţie, de honvezi şi de finanţe. După aceste Wekerle a anunţat că, terminându-se desbaterile budgetare, dieta nu va mai ţinea două şedinţe pe zi. La desbaterea budgetului ministrului de justiţie a luat cuvântul dep. Dr. St. *Pop*, vorbind pe larg despre şicanele ziariştilor români din partea justiţiei maghiare şi protestând în contra persecuţiilor fără de sfârşit.

Cugetări şi Maxime.

O cugetare ca şi o haină se întoarce şi pe altă parte, pentru-ca să se poată folosi mai de multe-ori.

*

Nobleţa este un monument al virtuţii, nemuritoare ca şi gloria.

*

Nu e om, care să aibă atât de mult spirit pentru ca să nu fie nici-odată plictisitor.

Vauvenargues.

*

Experienţa este ca steaua polară; ea nu luminează oamenilor decât seara.

*

A înţelege totul, însemnează a ierta totul.

La Rochefoucauld.

Cărţi noi

Din »Biblioteca românească enciclopedică Socec« a apărut:

No. 1. Em. Gârleanu 1877 Schiţe din războiu 30 bani.

No 2. Al. Odobescu »Poeziile Văcăreştilor“ 30 bani.

No. 3. Alarcon »Morăriţa“ trad. de N. Basilescu 30 bani.

No. 4. Ion Dragoslav „Facerea Lumii“ 30 bani.

No. 5. Corneliu Moldovan »Poezii« 30 bani.

No. 6. »Antigona lui Sofocle« trad. de Mihail Dragomirescu 30 bani.

No. 7. Halima „O mie şi una de nopţi“ 30 bani.

No. 8. Cehov »Nuvele alese« trad. din ruseşte de Du[illegible]reanu, 30 bani.

No. 9—10. »Povestirile lui Mihail Eminescu cu studiu literare de M. Dragomirescu 55 bani.

No. 11—12. Alphonse Daudet »Nevestele artiştilor« trad. de Em. Gârleanu 55 bani.

No. 13 François Copée „Pentru Sceptru“ tradusă de D. Nanu şi G Orleanu 30 bani.

No. 14. „Teatru şcolar pentru băeţi“ local din fran. de D-na Eufrosina I. Adam 30 bani.

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor respons.: Victor Branisce.

Cursul la bursa din Viena.

Din 7 Decemvrie n. 1908

Renta ung. de aur 4%.	109 50
Renta de coróne ung. 4%	94 50
Impr. căil. fer. ung. în aur 3½%	80 85
Impr. căil. fer. ung. în argint 4%	92 40
Bonurĭ rurale croate-slavone	93 50
Impr. ung. cu premiĭ	180 25
Losuri pentru reg. Tisei şi Seghedin	137.—
Renta de hârtie austr. 4¹/₁₀	94 80
Renta de argint austr. 4²/₁₀	94 75
Renta de aur austr. 4%	114 50
Renta de coróne austr. 4%	94 90
Bonurĭ rurale ungare 3½%	84.50
Losurĭ din 1860	150.75
Acţiĭ de-ale Băncei ung de credit	719 50
Acţiĭ de-ale Băncei austr. de credit	617 75
Acţiĭ de-ale Băncei austro-ung.	1738 —
Napoleondorĭ.	19.12½
Mărcĭ imperiale germane	117 12½
London vista	239 60
Paris vista.	95 45
Note italiene.	95 10

Cursul pieţei Braşov

Din 8 Decemvrie n. 1908.

Bancnote rom.	Cump.	18.64	Vend.	18.76
Argint român	„	18 60	„	18.70
Lire turcescĭ	„	21 40	„	21 70
Scris. fonc. Albine 5%		100.—	„	101.—
Rubie Rusescĭ	„	2.5 ½		2.3
Napoleondori.	„	19.04	„	19.1[illegible]
Galbeni	„	11.20	„	11 35
Mărcĭ germane	„	117.20	„	12.10[illegible]

RESTAURANT.

Casa de împrumut şi păstrare „**ECONOMIA**“, societate pe acţiuni în Cohalm (Kőhalom), **îşi esarândează Restaurantul** său împreunat cu cafenea şi situat în Cohalm sub Nr. de casă 93, **pe timp de 3 (trei) ani** începân din 1 Februarie 1909 până la 31 Decemvre 1911.

La Restaurant sunt şi două odăi mari pentru pasageri. Apoi: curte mare cu şopron pentru care, şopron de lemne şi 2 grajduri mari, gheţariu nou betonat, o grădină mare cu popicărie şi e situat la o posiţiune foarte avantagiosă. Chiria anuală este de cor. 1600.—.

Reflectanţii îşi vor înaintă ofertele în scris cel mult până la **20 Decemvrie 1908**, la subscrisa direcţiune, de unde şi până atunci se pot primi condiţiunile speciale de esarândare şi totfeliul de informaţiuni — verbal şi în scris.

Direcţiunea institutului „ECONOMIA“.

(926,3—3.)

„MINERVA“,

institut de credit şi de economii în Beclean (Bethlen).

Concurs

pentru ocuparea postului de **contabil** la institutul de credit şi economii „MINERVA“ în Beclean (Bethlen), com. Solnoc-Dobâca.

Salar anual 1600 cor. şi tantiemă statutară.

Concurenţii au să dovedească cu acte în regulă, că au cualificaţia dela vre-o şcoală comercială, praxa de până acuma în afaceri de bancă şi că sunt capabili a compune independent bilanţul precum şi cunoştinţa de limbi.

Cererile sunt a se trimite la adresa direcţiunei până în 15 Decemvrie 1908.

Postul este a se ocupa îndată după alegere.

Beclean, la 1 Dec. 1908.

Direcţiunea.